

Kad nije bilo hercega, onda su kraljevstvom upravljali bani gotovo istom vlasti. U prvo vrijeme bio je samo jedan ban, no od Bele III (IV.) nalazimo ih stalno po dva, i to napose za Hrvatsku i Dalmaciju, a napose za Slavoniju. Od Matijaša Korvina, kad je već bila izgubljena Dalmacija s južnom Hrvatskom, ima ili samo jedan hrvatsko-dalmatinsko-slavonski ban, ili dva ista. Taj je naslov onda ostao u stalnoj upotrebi sve do danas. Banovi su redovito bili ili domaći plemići, ili su imali posjeda u Slavoniji. Svaki je ban sebi na saboru sam imenovao između domaćega plemstva banovca (vicebanus); slavonski banovac bijaše redovito župan zagrebački ili križevački, a hrvatski župan kninski. Uz bana i banovca javlja se samo u Slavoniji još i *prototonotar*, izabran na saboru od plemstva, koji je čuvao pečat kraljevstva, kao što je to činio kancelar u Ugarskoj, a u docnije doba bio i banov zamjenik kod sudovanja.

Herceg ili ban sazivali su po kraljevu nalogu sabore. Budući da je kraljevstvo od druge polovice XIII. vijeka bilo razdijeljeno na dvije upravne jedinice, sastajali su se napose slavonski, a napose hrvatski sabori (*generalis congregatio regni Sclavoniae* ili *regnorum Dalmatiae et Croatiae*), i to prvi ponajviše u Križevcima, onda u Zagrebu i Čazmi, a drugi u Kninu, Ninu i Bihaću na Uni, a docnije u Topuskom i u Ripču (kraj Bihaća). Sabori su trajali redovito po više dana, a dolazili su na nj svi crkveni i svjetovni velikaši, niže plemstvo i zastupnici gradova, pa i dalmatinskih (na hrvatski sabor). Samo u osobito važnim prilikama vijećala su oba sabora, hrvatski i slavonski, zajedno. Predsjedao im je redovito herceg ili ban, a u prilikama i sam kralj (tako Žigmund 1397. u Križevcima, Matijaš Korvin 1466. u Križevcima a 1481. u Zagrebu i Vladislav II. 1495. u Virovitici). Na ove sabore, kojima je predsjedao ban, šiljao je kralj početkom XVI. vijeka u važnim prigodama po jednoga ili po dva svoja poslanika (*oratores*), da priopće staležima njegove predloge i želje (*propositiones regiae*), o kojima se tada raspravljalo i stvarao zaključak. Na ovim se saborima vijećalo o svemu, što se ticalo uprave, porezâ, obrane kraljevstva, vojničkih posala i unutarnje politike Hrvatske, odnosno Slavonije; no ipak najodličnija je strana ovih sabora, naročito u starije vrijeme, bilo rješavanje zapletenih parnica, dakle sudovanje. U XV. vijeku (od 1442. dalje) počeo je slavonski sabor redovito šiljati svoje zastupnike ili pouzdanike na ugarske sabore (*nuncii regni Sclavoniae* ili *oratores regni Sclavoniae*), dok hrvatski sabori ne samo da toga nijesu činili,